

at altsaa „i Reglen“ ikke er et tomt Ord, men et Bud, der skal overholdes. Under saadanne Forhold tror jeg, at man gjør vel i at henlede Opmærksomheden paa, om det kan være rigtigt at bringe en saadan Usikkerhed ind i Bestemmelserne om Skolernes Maal, som der maa fremkomme, naar man stiller Maalet frem med samme Ord for Skoler, der virke med i den Grad forskellige Midler, som Landsbykskolerne gjøre efter § 12 og de allerfleste Kjøbstadskoler efter § 11. Det er det Synspunkt, som jeg søgte mig kaldet til at fremhæve, fordi der dog maa kunne findes Udvæite til at faae det klarere fastslaet, at Maalet for de to Slags Skoler er forskjelligt, eller hvis dette ikke skal være Tilfældet, da at finde bedre Midler til det fælles Maals Opnaaelse. Hvad enten nemlig det ene eller det andet sker, opnaas den ønskelige Klarhed, der søges i Lovforslaget, saaledes, som det nu er affattet.

Det hele af den ærede Landssthingsmand for 10de Kreds fremdragne Spørgsmaal om, hvorvidt der paalægges større Byrder eller ikke, navnlig med Hensyn til Kjøbstæderne, er for Tiden paa en Maade uløseligt. Grunden dertil ligger deri, at man ikke har almindelige Oplysninger, som ere førte ned til det sidste Decennium, men dertil kommer, at Sammenligningen mellem Byrderne af de Forskjellige, der udtale sig derom, gjøres paa en saa forskjellig Maade, at der kun kan opstaa Forvirring deraf. Man spørger om, hvilke Udgifter der nu anvendes til Skolevæsenet i Kjøbstæderne, og det vil man faa sammenligne med de Udgifter, der senere skulle anvendes til Skolevæsenet efter den nye Lovs Gjennemførelse; men derved kommer man ikke til det, det egentlig kommer an paa. Det vil sige, det kan have sin store Interesse; jeg skal gjerne indrømme, at det kan være interessant nok at undersøge dette Forhold, men naar man spørger, om Loven paalægger større Byrder nu end tidligere, saa maa man ikke sammenligne Kjøbstadskole-Udgifterne efter Lovens Gjennemførelse med Udgifterne førend Lovens Gjennemførelse. Man maa spørge om, hvilke Udgifter vare under den tidligere Lovgivning obligatoriske Udgifter, altsaa Udgifter, som Staten kunde og skulde fremtvinge, og hvilke ere de Udgifter, som Kjøbstæderne frivillig paatage sig, og hvilke Udgifter ere paa lige Maade tvungne under den nye Lov. Men ogsaa paa dette Punkt kan det vel være, at det bliver noget vanskeligt, saaledes som Loven er affattet, at faae fuld Klarhed frem. — Der er imidlertid eet Punkt, hvor Udvalget har stillet et Forslag, som bringer større Klarhed til Stede. Jeg maa nemlig give den ærede Ordfører og den ærede Minister Ret i, at den Indvending, der fra det ærede Medlem for 10de Kreds (Jessen) blev gjort mod Forslaget under Nr. 8, ikke er ganske grundet. Der kunde maaske nok gjøres en Indvending, men den rammer lige saa fuldt, hvad der blev vedtaget forrige Gang, og som i det

Væsentlige er i Overensstemmelse med det Forslag, der kom fra Udvalget i Landstinget i 1874, kun med den Forskjel, at der allerede den Gang var henvist til Undervisningsministerens Samtykke. Man kan sige, at der kunde gjøres den Indvending, at der i Forslaget kun tales om Opretholdelsen af de Skoler, der allerede existere her i Landet af den Art; det kan ikke negtes, at Anordningen om Skoler i Kjøbstæderne af 29de Juli 1814 § 2 indeholder en omend begrændset Forpligtelse til at oprette borgerlige Realskoler, og denne Forpligtelse vil da strengt taget vedblive at bestaa, enten det ene eller det andet Endringsforslag vedtages. Naar det i den gamle Anordning af 1814 hedder: „I de folkerige og større Kjøbstæder, hvor et tilstrækkeligt Antal af Drengbørn findes, hvis Forældre have Evne og Villie til at bidrage til, at borgerlige Realskoler der i Stæderne kunne bestaa, skulle saadanne Skoler tillige oprettes,“ bliver dette Bud jo staaende, idet der i Endringsforslagene aabenbart kun er Tale om Skoler, der allerede er oprettede. Men iøvrigt tror jeg ikke, at der blev af den ærede Landssthingsmand for 10de Kreds gjort nogen afgjørende Indvending mod Forslaget, saaledes som det er affattet under Nr. 8. Hvad særlig § 87 angaar, som det ærede Medlem for 10de Kreds (Jessen) gjorde Indvending imod, saa er virkelig den ærede Ordførers Stilling med Hensyn til denne Paragraf endog bedre, end han selv gjorde gjældende; thi der er virkelig Tale om Skolepenge i denne Paragraf, saa fra den Side er der ikke det Mindste at indvende derimod.

Jessen: Med Hensyn til det Sidste, som den ærede Landssthingsmand for 1ste Kreds (Krieger) omtalte, skal jeg fremdeles fastholde, at der i § 87 ikke er Tale om en Forhielse af Skolepengene i Forbindelse med Sætningen om Fripladserne. Der staar i § 87 omtalt de Midler, ved hvilke disse Betalingskoler skulle bestaa, nemlig dels de, som blive anviste til dem af Kancelliet, og andre Hjælpeilder — hvilke disse Midler ere, tror jeg ikke, Kjøbstæderne senere have erfaret; de Midler, som det paa denne Maade tilsigtedes at anvise til Kjøbstæderne, tror jeg ikke senere ere komne til Stede — og dels de, som indkomme ved de Skolepenge, som Forældrene erlægge for Undervisningen. Derimod staar der i § 79 en Forstrift om Antallet af de Fripladser, som skulle oprettes, og der staar: „dog bør disse Fripladseres Antal ei overstige en Tiendedel af de Betalendes“. Naar man nu i Sammenhæng med Forhielsen af Skolepengene vil omtale Antallet af Fripladserne, var det dog naturligare, at man henviste til § 79, hvilken Paragraf man ved en saadan Bestemmelse vil forandre, end at henwise til § 87, hvor der slet ikke staar omtalt nogen Forbindelse mellem Skolepengene og Fripladserne. Med Hensyn til den første Del af Tler-